

1. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 р. № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року» від 24 лютого 2021 р. № 145. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-2021-%D0%BF#Text>

3. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) від 11 травня 2011 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#top

4. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

5. Ільїна О. В. Державна політика протидії домашньому насильству в Україні: проблеми та перспективи розвитку. Київ : НАДУ, 2021. 128 с.

*Приходько Юрій Юрійович,
студент навчально-наукового експертно-
криміналістичного інституту
Національної академії внутрішніх справ*

*Науковий керівник:
Носенко Олександр Володимирович,
доцент кафедри теорії, історії та філософії права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат філософських наук, доцент*

НАЦІОНАЛЬНА ТА ГРОМАДЯНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНІ ЕЛЕМЕНТИ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ЮРИСТА

В умовах сучасної динамічної трансформації світу, зумовленої процесами глобалізації та цифровізації, професія юриста також зазнає суттєвих змін. Професія юриста, як і характеристика права, перебуває в тісному взаємозв'язку з можливостями запобігання виникненню конфліктних ситуацій та, у разі їх появи, пошуку етично оптимальних шляхів вирішення. У класичному розумінні юристи встановлюють зв'язок між законом і суб'єктами для досягнення справедливості, законності та етики; їхня правова культура має бути взірцем високих стандартів і становити основу для формування довіри та авторитету не тільки до них самих, але й до державних органів правосуддя з боку суспільства. У цьому аспекті правова культура та компетентність юриста є багатовимірним явищем, яке справляє значний вплив на свідомість суспільства.

Правова культура юриста має свою специфіку, охоплюючи елементи різних видів культур – набір якостей, зумовлений особливостями професійної діяльності правника. По-перше, професійна культура юриста включає елементи правової, педагогічної, естетичної, політичної, психологічної, економічної, моральної та інших культур, необхідних для юридичної практики. По-друге, вона охоплює правничу деонтологію як систему знань про формування службово-юридичного обов'язку, а також правничу етику як вчення про професійну поведінку юриста з погляду морально-етичних вимог та акмеологічну оцінку впливу правосвідомості на дотримання встановленої системи принципів, вияв свободи волевиявлення та духовно-моральних приписів, що позначається на етикеті правника. Варто зазначити, що остаточного визначення правової культури в юридичній літературі досі не встановлено, оскільки думки науковців і практиків залишаються різними.

Професор В. Копейчиков зазначає, що правова культура – це система правових цінностей, що відповідають рівню, досягнутому суспільством правового прогресу, і відображають у правовій формі стан свободи особи та інші найважливіші соціальні цінності [3]. З цього приводу професор В. Лемак зауважує, що: «правова культура за своїм змістом є певним юридичним багатством, яке виражається в досягнутому рівні регулятивних властивостей права, нагромаджених правових цінностях, тих особливостях права, юридичної техніки, котрі належать до духовної культури, до правового прогресу» [4].

Теорія держави і права поділяє правову культуру на такі концептуальні види, як правова культура суспільства, правова культура особи та професійна правова культура. Правова культура суспільства є надзвичайно складним феноменом. Вона визначається як система правових цінностей, що відповідають рівню досягнутого суспільством правового прогресу та відображають у правовій формі стан свободи особи й інші найважливіші соціальні цінності.

Правова культура особи нерозривно пов'язана з правовою культурою суспільства, динамічно впливаючи на неї в процесі модернізації та розвитку залежно від досвіду, освіти, правових знань і розуміння особи (суб'єкта), її здатності формувати зміст правових норм, визначати їхню сферу дії, поважати закон, переконання в необхідності та суспільній корисності нормативно-правових приписів тощо. Одним із шляхів розвитку індивідуальної та загальносуспільної правової свідомості й культури є правове виховання населення, наприклад через правову пропаганду й агітацію з використанням сучасних технологій та їхніх алгоритмів, а також самовиховання. Таким чином, правова діяльність спрямована на формування високого рівня правової свідомості та культури загалом. У цьому аспекті національно-патріотичне виховання виступає фактором утвердження української національної та громадянської ідентичності, про що зазначено у Законі України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», прийнятому Верховною Радою України 13 грудня 2022 р. Зокрема, в Законі зазначається, що «національно-патріотичне виховання охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства», а саме сферу освіти і науки,

молодіжну та соціальну сфери, культуру і мистецтво, рекламу, профорієнтацію на військові спеціальності, цивільну оборону та цивільний захист, безпеки й оборони України тощо [7].

Тому до основних складових національно-патріотичного виховання належать залучення громадян країни до активної участі в громадському житті, формування особистої психологічної та духовної стійкості, співпраця із закордонними українцями для формування, модернізації та реалізації державної політики відповідно до Закону України «Про закордонних українців», прийнятого в 2004 р., планування та проведення виховних і просвітницьких заходів з метою підвищення обізнаності населення [6]. Підписання цього Закону було зумовлено активізацією єднання окремих політичних груп, орієнтованих на національну ідентичність, що активно обговорювалися в громадсько-політичних та громадсько-юридичних колах.

Як зазначається в загальних положеннях Закону: «українська національна ідентичність – це процес усвідомлення громадянами України, які перебувають на території держави або за кордоном, свого політико-правового зв'язку з Україною, українським народом та громадянським суспільством» [6]. Українська громадянська ідентичність – це процес стійкого усвідомлення громадянином України на території держави або іншої країни свого політико-правового зв'язку з Україною, українським народом та громадянським суспільством. Професійна правова культура юриста – це система професійно-правових знань, умінь і навичок, що в практичній діяльності характеризують високий рівень правового розвитку правника та справляють вагомий вплив на правову культуру суспільства. Вона є комплексом різних видів культур, серед яких правова, політична, моральна, психологічна, естетична, економічна, екологічна, релігійна, педагогічна та фізична. Культурний стиль поведінки юриста-практика вирізняється сталістю дотримання принципів у юридичній діяльності в межах, визначених нормами права та деонтологічною базою. Як зазначає професор В.О. Лозовий, результати юридичної діяльності у будь-якій сфері залежать не лише від інтелектуальних якостей юриста та його професійних умінь, але й від його «етичного потенціалу. Метою юридичної діяльності є усвідомлення обов'язку як з моральної точки зору, так і внутрішнього переконання особи для аналізу відповідальності перед суб'єктом, суспільством та законом, оскільки юрист під час своєї діяльності повинен дотримуватися морально-етичних і правових норм.

Отже, в сучасному світі професія юриста є затребуваною та водночас привілейованою, яка з плином часу трансформується й видозмінюється. Обов'язки професії пов'язані з запобіганням і врегулюванням конфліктних ситуацій з метою пошуку етично оптимальних шляхів їхнього вирішення. Водночас професійно-правова культура юриста є багатовимірним явищем і сукупністю різних видів культур для професійного зростання. Юристам необхідно постійно самовдосконалюватися відповідно до правових, психологічних, моральних, релігійних, естетичних, економічних, педагогічних, політичних та інших якостей професійного розвитку.

Список використаних джерел

1. Гудима М. М. Професійна культура юриста: загальний аналіз. Серія право. Вип. 86. Ч. 1. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/01/9.pdf>
2. Гусарев С. Д., Тихомиров О.Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності) : навч. посіб. 4-те вид., стер. Київ : Знання, 2010. С. 344.
3. Загальна теорія держави і права: навч. посіб. / за ред. В. В. Копейчикова, А. М. Колодія. Київ : Юрінком-Інтер, 2000. 320 с.
4. Лемак В. В. Загальна теорія права: між зміною парадигми і пошуком структури. *Публічне право*. 2017. № 3. С. 40-48.
5. Підлісний Є. В. (2018) Kharakterystyka Poniattia «Pravova Kultura» Cherez Pryzmu Metodolohichnykh Pidkhodiv. World Science. 10(38), Vol.2. doi: 10.31435/rsglobal_ws/31102018/6183
6. Про закордонних українців: Закон України від 09.02.2012 № 4381-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text>
7. Про основні засади державної політики у сфері утвердження національної та громадянської ідентичності: Закон України від 13.12.2022 р. No 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
8. Сливка С. С. Професійна культура юриста. Львів: Світ, 2000. 336 с.
9. Юридична енциклопедія : у 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. Київ: Укр. енцикл. ім. М.П. Бажана, 1998–2004. Т. 1–Т. 6: іл.
10. Шаповалова І. О. «Scientific And Theoretical Characteristics Of Legal Culture». URL: http://lsej.org.ua/8_2021/8.pdf (дата звернення: 07.11.2025).

Севрюкова Єлизавета Володимирівна,

курсант навчально-наукового

інституту поліцейської діяльності

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кривицький Юрій Віталійович,

завідувач кафедри теорії, історії та філософії права

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ІНСТИТУЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ СТВОРЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОГО ПРОСТОРУ

Відповідно до Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Разом з тим перед багатьма громадянами стоїть низка бар'єрів у реалізації своїх прав, отриманні доступу до публічних послуг та повноцінної